

Ofertele de servicii informatizate și echipamente, mass- media și numeroase aplicații sunt astăzi dominate de un asalt masiv al Inteligenței Artificiale (IA). Viața noastră, este studiată, prelucrată și îi sunt oferite opțiuni prin mass-media dar și prin alte soluții, echipamente sau servicii și aplicații informatice. S-au marcat deci în cercetare și practică și menționat pașii tehnologiei și cei filozofici ai revoluțiilor tehnologice de la abordare, ai științei la zi până la situația în care IA devine din instrument un factor de decizie sau cel puțin consultant. Astăzi tehnologia ne-a cucerit și acaparat majoritatea domeniilor vieții și putem constata că Inteligența Artificială ne conduce subconștient mare parte din activitățile noastre.

Dacă până de curând credeam că roboții ne vor schimba viața într-un procent și mod covârșitor, iată că acestora și aplicațiilor informatice li se adaugă inteligență, dar nu numai pe un fond executiv ci și pe un mod creativ, decizional. Primele referințe profesionale despre inteligența artificială sunt consemnate în lucrarea fundamentală a lui Alan Turing, „Computing Machinery and Intelligence” care a fost publicată în anul 1950. În această lucrare, Turing, adesea numit „părintele informaticii” pune întrebarea: „Pot mașinile să gândească?”. Ca răspuns se oferă un test, cunoscut acum sub numele de „Testul Turing”, în care factorul uman încercă să distingă între un răspuns de mașină și unul de ființă umană. Acest test constituie o parte a istoriei IA și semnifică un concept de abordare în filozofie, deoarece se utilizează idei despre lingvistică: „abordarea umană: sisteme care gândesc ca oamenii versus sisteme care acționează ca oamenii” sau „abordarea ideală: sisteme care gândesc rațional versus sisteme care acționează rațional. Mulți ani s-a înclinat către categoria „sisteme care acționează ca oamenii”, dar tehnologia a devenit imprevizibilă în realizările sale față de acei ani.

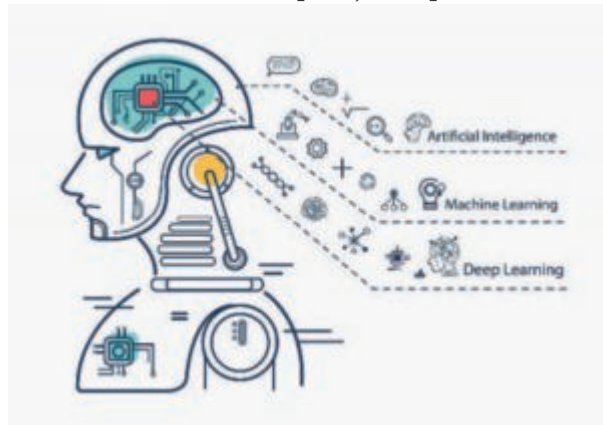
În partea creativă Inteligența Artificială poate astăzi să scrie cod software pentru a crea site-uri și alte produse IT, poate face analiză de documente, discerne pe bază de legislație sau alte criterii tehnice, lingvistice sau operaționale. Ne găsim astfel în fața unui nou complex de probleme care la rândul lui trebuie supervizat pe un nivel mai ridicat de competență, sub un control decizional uman. A fost generată teama că astfel se poate favoriza extinderea plagiatelor și copiatului și a apărut un interes mare pentru instrumente de autocontrol care la rândul lor să detecteze dacă o creație de tip lucrare, articol, document, informație este produsă de inteligența artificială sau de un om. Pentru aceasta OpenAI a primit miliarde de dolari de la Microsoft. Astfel s-a impus în domeniul inteligenței

artificiale generând modele sau texte, imagini, cu ajutorul unui program DALL-E. Rata de eroare a unor teste cu soluții de autocontrol ca „DetectGPT” pe texte generate de software GPT se încadrează în cele 75%, procente estimate ca rată de eșec, dar toate acestea te duc cu gândul că apucături umane, ca ascunderea greșelilor, minciuni, autoaprecieri, apar voit sau induse comportamental de la om către IA.

Perspectiva capătă astfel imaginea unor vremuri tot mai interesante, fascinante pentru lumea informațională! Vedem că soluțiile noi generează probleme noi, lumea se complică în moduri mult mai „smart” (deștepte). Remarcăm competiția dintre Google și Microsoft care încep marea cursă pentru a obține un avantaj în domeniul inteligenței artificiale. Motorul de căutare Microsoft, Bing, va avea integrată o componentă de IA, ChatGPT. Motorul de căutare Google are deja integrat un LLM - Large Language Model, ambele nu vor mai oferi răspunsuri doar prin link-uri, ci vor încerca să răspundă cu un asistent personal. Putem înțelege și implicațiile majore în multe alte domenii chiar dacă ChatGPT a generat atât entuziasm cât și controverse de când a devenit „open source”, fiind folosit diversificat în întreaga lume, de milioane de oameni pentru a scrie de la banale reclame,

eseuri, linii de cod la pur și simplu încercări de a-i testa abilitățile.

IA de la asigurarea vieții până la alte utilizări, este implicată în amenințarea existențială prin utilizarea în domeniul armelor tot mai performante, mai exacte, ceea ce ne conduce la paradoxul inteligenței artificiale și nevoia de puțin control în utilizare și multă responsabilitate. Forța explozivă a inteligenței artificiale mai ales în utilizarea în scopuri distructive poate conduce până la a o privi cu frică, cu neîncredere. Capacitatea IA de a crea, de a negocia, de a judeca în locul sau în sprijinul omului este amplificată de puterea de a gestiona rapid volume cu adevărat mari de date, de informații, depășind și viziunile actuale de Big Data. Aceasta conduce la responsabilități generale noi, uriașe, bine stăpânite, astfel că sunt de înțeles inițiative pentru promovarea și protejarea drepturilor cetățenilor în întreaga Uniune Europeană, prin care Parlamentul European cere

limitarea folosirii inteligenței artificiale sau Recomandarea UNESCO privind Etica Inteligenței Artificiale, adoptată la 23 noiembrie 2021.

Parcursul între risc și performanță este identificabil în multiplele domenii în care există deja aplicații ale IA: recunoașterea și transcrierea vorbirii, servicii voce online pentru clienți: agenții virtuali online care înlocuiesc agenții umani, viziunea și prelucrarea computerizată a imaginii. Tehnologia IA permite computerelor și sistemelor să obțină informații semnificative din imagini digitale, videoclipuri și alte date vizuale, motoare de analiză/recomandare cu decizia pe baza comportamentului anterior și alte date din istoric, tranzacționarea automată de acțiuni și optimizarea portofoliilor de acțiuni. Utilizarea Inteligenței Artificiale în securitatea cibernetică și domeniile asociate informatice aduc după sine performanțe spectaculoase. Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială “Mihai Drăgănescu” (ICIA [www. racai.ro](http://www.racai.ro)) al Academiei Române abordează o problematică de fond necesară dialogului și performanțelor specifice interacțiunii om-mașină: lexicul, text, voce, traduceri, domeniile prelucrării limbajului natural, învățării automate și achiziției de cunoștințe, instruirii asistate de calculator. În țara noastră a fost creat sub patronajul primministrului Guvernului României, cu secretariatul tehnic asigurat de Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării (MCID), Comitetul Român pentru Inteligență Artificială, la 11 noiembrie 2022.

Împreună cu Institutul de Cercetare al Inteligenței Artificiale sub patronajul Academiei Române, acest comitet va fi „un cadru-umbrelă care, practic, va concentra toate forțele din societate care doresc să gândească viitorul și acest cadru al inteligenței artificiale din România. Se va include și un Consiliu Științific și de Etică în Inteligența Artificială, un Consiliu de Educație în Inteligența Artificială”. Aici poate că merită a fi amintite: rezoluția Consiliului pentru Drepturile Omului privind „Dreptul la viață privată în era digitală” și rezoluția Consiliului pentru Drepturile Omului privind „Tehnologii digitale noi și emergente și drepturile omului” (2019). Viitorul IA, în care Inteligența Artificială dialoghează cu omul, este deja prezent în sistemele informatice care gestionează serviciile social-media, în sistemele informaționale și cele ale unor servicii. Explorarea, cercetarea și cucerirea spațiului, volumul imens de date geospațiale necesită utilizarea IA în mod intensiv. Ne punem întrebarea dacă în sfârșit se apropie IA de inteligența umană, dacă va avea capacitate decizională sau doar executivă? IA este încă într-un stadiu incipient. Reglementările au apărut dar sunt necesare încercări de a reglementa în domenii diferite, pe nișe restrânse. Inteligența Artificială marchează deja o nouă revoluție tehnologică după cea industrială, Industry 4.0. De nuanțat în final demisia lui Geoffrey Hinton, unul dintre cei mai importanți cercetători din domeniul IA. Prin acest gest de a se despărți de Google a arătat că regretă munca depusă față de pericolele chatbotilor IA care sunt “înfricoșătoare”.

Viorel Gaftea